

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет Імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

ПОЛЬСЬКО-ФІНСЬКІ ВІДНОСИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконала:

Студентка VI курсу, групи 691

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 291

«Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Епова Наталія

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор

Тригуб Олександр Петрович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі Фінляндія є однією з найбільш стабільних та економічно розвинених європейських країн, яка впродовж останніх років, за результатами міжнародних рейтингів, займає провідні позиції. В свою чергу Польща є країною, яка демонструє прогресу своєму розвитку протягом останніх 30 років. Обидві країни є членами Європейського Союзу і їх взаємодія обумовлена межами співіснування в рамках організації. Обидві країни активно співпрацюють як у торгово-економічній сфері, так і у питаннях військово-політичних.

На сучасному етапі одним із ключових завдань зовнішньої політики Польщі є консолідація її позиції в ЄС і зміцнення довіри до країни як до зрілого учаснику процесу інтеграції. Історичні та геополітичні чинники є безсумнівними передумовами тому, щоб Польща виступала як конструктивний учасник в розвитку інтенсивного діалогу між ЄС і його партнерами в Східній Європі.

Головним завданням зовнішньої політики Фінляндії виступає проблема забезпечення безпеки. Події в Україні підштовхують Фінляндію шукати нові шляхи забезпечення власної безпеки, адже країна не є членом НАТО. Одним із таких шляхів є укріплення співпраці з європейськими країнами. Такою країною, зокрема, є Польща. Адже саме Польща є активним учасником безпекових структур ЄС та країн Східної Європи.

Шлях до Європейського союзу удвох країн був різним. Однак на сучасному етапі обидві країни є однаково вагомими гравцями у ЄС. Євроінтеграційний підхід Фінляндії та Польщі зосереджений на пошуку нових альтернативних форм співпраці у двосторонньому форматі.

Актуальність дослідження підсилюється і тим, що польсько-фінські відносини на сучасному етапі практично не висвітлюються українськими науковцями. ,

Об’єкт дослідження – полько-фінські відносини на сучасному етапі.

Предметом дослідження є військово-політичне, економічне та гуманітарно-культурне співробітництво Польщі та Фінляндії.

Метою даної роботи є аналіз основних напрямків полько-фінських відносин на сучасному етапі.

Сформульована мета конкретизується наступними **основними завданнями**:

- дослідити стан наукової розробки теми та джерельну базу дослідження;
- розкрити методологію, методи та принципи дослідження;
- проаналізувати зародження та розвиток політичних відносин Польщі та Фінляндії;
- розглянути військово-політичну співпрацю Польщі та Фінляндії;
- дослідити польсько-фінські економічні відносини;
- проаналізувати інвестиційне співробітництво;
- розкрити відносини Польщі та Фінляндії в гуманітарній сфері.

Територіальні рамки цього дослідження обмежені територіями Польщі та Фінляндії.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період 2004-2018 рр. *Нижня межа* – 2004 рік – вступ Польщі до ЄС та активізація відносин з Фінляндією, *верхню межею* слід вважати першу половину 2019 року (останні події у співробітництві між Фінляндією та Польщею). Проте, автор частково відходить від зазначених хронологічних меж задля висвітлення становлення польсько-фінських відносин.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що автором було зроблено одну з перших спроб в українській науковій практиці здійснити всебічне дослідження різних аспектів двосторонньої співпраці Польщі та

Фінляндії на сучасному етапі; визначено рівень розвитку двосторонніх відносин цих країн на сучасному етапі.

Практичне значення роботи полягає в тому, що роботу написано у наукових та навчальних цілях і безпосередньо адресовано викладачам, студентам, аспірантам гуманітарних факультетів, де читають такі предмети, як «Історія міжнародних відносин», «Зовнішня політика країн Європейського Союзу» та «Актуальні проблеми міжнародних відносин». Отримані результати досліджуваної теми можуть використовуватися істориками, політологами, фахівцями з міжнародних відносин тощо у сфері їх діяльності.

Апробація результатів дослідження. Частина теоретичних положень та висновків цього дослідження знайшла своє відображення у доповіді на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів і молодих учених «Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність» (м. Миколаїв, 2019) та Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні виклики для суспільних наук в умовах глобалізації» (м. Львів, 2019).

Публікації:

Епова Н. Військово-політична співпраця Польщі та Фінляндії // XII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих учених. «Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність»: тези. 2019. (у друці).

Епова Н. Еволюція політичних відносин Польщі та Фінляндії // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики для суспільних наук в умовах глобалізації»: тези. Львів. 2019.

Структура роботи. Загальний обсяг магістерської роботи – 116 сторінок, з них 103 сторінки становлять основний текст. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, одинадцяти підрозділів, висновків та списку використаних джерел та літератури (українською, російською та англійською мовами).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету та завдання роботи, об'єкт та предмет дослідження; сформульовано наукову новизну, з'ясовано практичне значення отриманих результатів, їх апробація, окреслено структуру роботи.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження польсько-фінських відносин у XXI столітті»** подається аналіз стану наукової розробки та джерельної бази проблеми, проаналізована методологія дослідження польсько-фінських відносин.

У пункті 1.1 *«Стан наукової розробки теми та джерельна база дослідження»* з'ясовано, що вітчизняна наука практично не висвітлює особливості польсько-фінських відносин у XXI столітті, однак комплексних досліджень цього ж напрямку не має і у польській та фінській історіографії. Також проаналізовано джерельну базу дослідження. Джерельна база дослідження охоплює коло джерел, частина яких вводиться до наукового обігу вперше. Питання польсько-фінських відносин переважно висвітлено в офіційних документах глав держав та урядів досліджуваних країн, на офіційних сайтах міністерств, посольств та організацій, а також у публікаціях ЗМІ.

У пункті 1.2 *«Методологія дослідження польсько-фінських відносин»* показано, що робота виконана на основі хронологічного, компаративного, інституційного та системного підходу з використанням принципів об'єктивності, історизму, термінологічного, системного принципу та принципу сходження від абстрактного до конкретного. Аналіз існуючих принципів та підходів пізнання, наукових методів та інформаційних джерел дозволяє визначити методологію дослідження польсько-фінських відносин у XXI столітті. Оскільки міжнародні відносини – це комплексна наука, яка базується на гуманітарних, природничих та технічних напрямках, то при виборі методології слід користуватися як загальними так і конкретними науковими методами на основі структурно-системного підходу.

У другому розділі «Політичні відносини Польщі та Фінляндії» розкрито еволюцію політичних відносин Польщі та Фінляндії та охарактеризовано військово-політичну співпрацю між країнами.

У пункті 2.1 «Зародження та розвиток політичних відносин Польщі та Фінляндії» визначено, що політичні відносини між двома країнами носять позитивний, однак досить нейтральний характер. Є низка нормативно-правових актів, що регулюють двостороннє політичне співробітництво. Активізація політичного діалогу між державами розпочалась із вступом Польщі до ЄС 2004 року.

У підрозділі 2.2 «Військово-політична співпраця Польщі та Фінляндії» встановлено, що військово-політична співпраця Польщі та Фінляндії в основному зорієнтована на військових навчаннях та зустрічах з приводу питань безпеки в Балтійському регіоні. Питання оборони є ключовими у військово-політичній співпраці. Обидві країни на сучасному етапі занепокоєні діями Росії на Сході України, адже обидві країни мають гіркий історичний досвід відносин з Росією. Фінляндія активно приймає участь у навчаннях НАТО, де Польща досить часто виступає ініціатором активних дій.

У третьому розділі «Польсько-фінські економічні відносини» досліджено сучасний стан та перспективи польсько-фінських економічних відносин, а також висвітлено інвестиційне співробітництво між країнами.

У пункті 3.1 «Сучасний стан та перспективи польсько-фінських економічних відносин» визначено, що економічне співробітництво між Польщею та Фінляндією урегульовано низкою нормативно-правових актів. Зокрема, з 1 травня 2004 року польсько-фінські економічні відносини регулюються положеннями Європейського Союзу (згідно з Договором про приєднання до Європейського Союзу). Крім того, до 2018 року діяла Угода про заохочення та взаємний захист інвестицій від 25 листопада 1996 року, яка набула чинності 13 березня 1998 року. Також економічні питання

двосторонньої співпраці певним чином регулює Спільне повідомлення про посилене співробітництво між Польщею та Фінляндією від 2011 року.

У пункті 3.2 *«Інвестиційне співробітництво»* з'ясовано, що Фінляндія інвестує в Польщу переважно в технологічно розвинене виробництво у провідних галузях промисловості: харчову, паперову, металеву та хімічну промисловості. Найбільші фінські інвестиції у Польщі належать до сфери будівництва будинків та теплоелектростанцій. У Польщі працюють близько 300 представників фінських компаній, у той час як у Фінляндії тільки дві польські компанії мають своїх представників.

У **четвертому розділі «Відносини Польщі та Фінляндії в гуманітарній сфері»** досліджено особливості культурної співпраці та з'ясовано ключові аспекти науково-технічного польсько-фінського співробітництва.

У пункті 4.1 *«Культурна співпраця Польщі та Фінляндії»* встановлено, що культурна співпраця між двома країнами є найкраще розвиненою. Обидві країни через власні МЗС, посольства, громадські організації поширюють інформацію про себе, власну історію, культуру та дають можливість вивчати власну мову. Культурне співробітництво між Фінляндією та Польщею складається з в основному із прямих контактів між культурними установами та організаціями країн. Популярною формою польсько-фінської співпраці є міські партнерства. На сьогоднішній день 18 польських міст уклали угоди про співпрацю з партнерами у Фінляндії.

У пункті 4.2 *«Науково-технічне польсько-фінське співробітництво»* з'ясовано, що у 1974 році було підписано Угоду між Урядом Республіки Фінляндія та Урядом Народної Республіки Польща про співробітництво в галузі культури, науки та інших суміжних питань. Відповідно до цієї Угоди обидві країни зобов'язались сприяти і підтримувати співпрацю в галузі культури і науки та інших суміжних питань, що становлять взаємний інтерес. Польща та Фінляндія співпрацюють у науковому та технічному плані у сфері

ядерної промисловості, разом здійснюють моніторинг і проводять роботу по скороченню викидів у Балтійське море, проводять спільні наукові дослідження в Арктичному регіоні. Освітньо-наукову співпрацю між двома країнами розвиває Фінсько-польська асоціація.

У **висновках** узагальнено головні результати магістерського дослідження.

1. Проаналізувавши стан наукової розробки та джерельну базу дослідження, автор дійшов висновку, що проблема польсько-фінських відносин на сучасному етапі практично не досліджена. Наукова розробка теми представлена роботами вітчизняних, польських та зарубіжних дослідників. Аналізуючи двосторонні відносини Фінляндії та Польщі, варто зазначити, що автор використовував також інтернет-джерела.

Джерельна база дослідження охоплює коло джерел, частина яких вводиться до наукового обігу вперше. Матеріали, використані при написанні роботи, умовно можуть бути поділені на кілька груп: офіційні документи глав держав та урядів, інформація з офіційних сайтів міністерств, посольств та організацій, публікації ЗМІ. Незважаючи на те, що не всі документи є рівнозначними за змістом, їх сукупності, інформаційності та насиченості виявилось достатньо для розкриття теми та досягнення зазначеної перед автором мети.

2. Задля дослідження двосторонніх відносин Фінляндії та Польщі автор використав як загальні, так і конкретно-наукові принципи та підходи. Дана робота виконана на основі інформаційного, хронологічного, компаративного, інституційного та системного підходу з використанням принципів об'єктивності, історизму, термінологічного, системного принципу та принципу сходження від абстрактного до конкретного.

Визначено методи дослідження польсько-фінських відносин у XXI столітті. Для дослідження польсько-фінських відносин у XXI столітті було використано як загальнонаукові, так і конкретно-наукові методи дослідження

обраної теми. Зокрема автор звернувся до методів аналізу і синтезу, індукції та дедукції, узагальнення, групування, історичного методу, описового методу класифікації тощо.

3. Виявлено, що становлення політичних відносин між Польщею та Фінляндією розпочалось ще у 1919 році, коли фінський уряд визнав незалежність Польщі. Однак, активізація політичного діалогу між двома країнами розпочалась у 2004 році, коли Польща стала повноправним членом ЄС. На сучасному етапі розвитку відносин правові та договірні рамки польсько-фінської співпраці регулюються acquis Європейського Союзу на основі Договору про приєднання Польщі та 9 інших країн до Європейського Союзу, чинним з 1 травня 2004 року. Також 19 грудня 2011 року прем'єр-міністри Фінляндії та Польщі прийняли Спільне повідомлення про посилене співробітництво між Польщею та Фінляндією, яке передбачає більш тісне та скоординоване політичне та економічне співробітництво між Варшавою та Гельсінкі в наступних сферах: економіка, енергетика, ІКТ, навколишнє середовище, безпека, освіта, східне сусідство ЄС. Цей документ на сьогоднішній день є основою польсько-фінського двостороннього співробітництва.

4. Доведено, що між Польщею та Фінляндією давно встановлено та узгоджено основи економічного співробітництва. Адже ще в 1975 році було підписано Угоду про економічне, виробниче, науково-технічне співробітництво. З 1 травня 2004 року польсько-фінські економічні відносини регулюються положеннями Європейського Союзу (згідно з Договором про приєднання до Європейського Союзу). Крім того, до 2018 року діяла Угода про заохочення та взаємний захист інвестицій від 25 листопада 1996 року, яка набула чинності 13 березня 1998 року. У 2009 році у Гельсінкі була створена Фінсько-польська торгово-промислова палата задля сприяння розвитку економічних і торговельних відносин між Польщею та Фінляндією.

В останні роки спостерігається зростання польського експорту, що відбувалося в найважливіших з точки зору розділів номенклатури SITC, особливо машин і пристроїв, промислової продукції, а також промислових товарів. Однак, обидві країни більше направлені розвивати економічні відносини з іншими країнами ЄС - Німеччиною та Францією. А Фінляндія продовжує концентруватися на економічних зв'язках із скандинавськими країнами. Саме через ці фактори економічна співпраця розвивається досить повільно.

5. Фінляндія є одним із найбільш інвесторів в економіку Польщі. І в більшості випадків інвестиції були прибутковими. Фінські компанії все ще шукають привабливі інвестиційні можливості в Польщі. З точки зору фінських підприємств, привабливість Польщі, економічна стабільність, падіння інфляції та відносно низькі витрати на робочу силу - переваги у залученні іноземного капіталу. Для великих фінських компаній Польща є природною зоною розширення в регіоні Балтійського моря. Найбільшою популярністю серед фінських інвесторів у Польщі займаються будівництво, енергетика та металообробка. Як Фінляндія, так і Польща розглядають інновації як ключ до майбутнього економічного зростання і як необхідну умову для забезпечення конкурентоспроможності економік обох країн в епоху цифрової революції. Польща розглядається фінами як привабливий ринок, значення якого для інвестиційних цілей для фінських компаній стабільно зростає, а фінські компанії вклали в Польщу більше 2 млрд. євро.

6. Більшість культурного-гуманітарного співробітництва між Фінляндією та Польщею складається з прямих контактів між культурними установами та організаціями країн. Для польської публіки виступають фінські музиканти, активно перекладається література, у Польщі виставляються твори фінських художників. У Польщі інколи організуються події, пов'язані з Фінляндією, такі як музичні події, кіносесії та зустрічі письменників. У Польщі існує активне польсько-фінське товариство, яке діє під польсько-

скандинавським товариством. Наукові коледжі Польщі та Фінляндії також організували наукові заходи.

Фінська культура добре відома в Польщі. Особливо фільми Акі Каурісмякі користуються культурою, але інші фінські фільми також показані в Польщі. У сфері музики на перший план виступає класична музика, а по всій Польщі виступають фінські художники та оркестри.

АНОТАЦІЯ

Епова Н. . Польсько-фінські відносини у ХХІ столітті. – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили. - Миколаїв, 2019.

Польща та Фінляндія є членами Європейського Союзу і їх взаємодія обумовлена межами співіснування в рамках організації. Обидві країни активно співпрацюють як у торгово-економічній сфері, так і у питаннях військово-політичних. Шлях до Європейського союзу у двох країн був різним. Однак на сучасному етапі обидві країни є однаково вагомими гравцями у ЄС. Актуальність дослідження підсилюється і тим, що польсько-фінські відносини на сучасному етапі практично не висвітлюються українськими науковцями.

Об'єктом дослідження виступають польсько-фінські відносини на сучасному етапі. Предметом дослідження є військово-політичне, економічне та гуманітарно-культурне співробітництво Польщі та Фінляндії.

У процесі дослідження було з'ясовано, що польсько-фінські відносини у XXI столітті розвиваються досить динамічно, зокрема, через вступ Польщі до ЄС, членом якого є Фінляндія. Фінські та польські вчені питання двосторонньої співпраці не досліджують на рівні комплексних наукових робіт.

Ключові слова: польсько-фінські відносини, політичне співробітництво, економічна співпраця, гуманітарна співпраця, район Балтійського моря.

SUMMARY

Epova N. Polish-Finnish relations in the twenty-first century. - On the rights of the manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree "Master". Black Sea National University named after Petro Mohyla. - Nikolaev, 2019.

Poland and Finland are members of the European Union and their interaction is due to the limits of coexistence within the organization. Both countries are actively cooperating both in the trade and economic sphere, and in military-political issues. The path to the European Union from the two countries was different. However, at the current stage, both countries are equally important players in the EU. The urgency of the study is also intensified by the fact that Polish-Finnish relations at the present stage are practically not covered by Ukrainian scholars.

The object of the research is the Polish-Finnish relations at the present stage. The subject of the study is military-political, economic and humanitarian-cultural cooperation between Poland and Finland.

The study found that the Polish-Finnish relations in the 21st century are developing quite dynamically, in particular, through the accession of Poland to the EU, which is Finland. Finnish and Polish scientists do not study bilateral cooperation issues at the level of complex scientific works. At the present stage of development of relations, the legal and contractual frameworks of Polish-Finnish cooperation are regulated by the *acquis* of the European Union on the basis of the Treaty on the Accession of Poland and 9 other countries to the European Union, effective from 1 May 2004. Finland is one of the most investors in the Polish economy. And in most cases, investments were profitable. Finnish companies are still looking for attractive investment opportunities in Poland. The majority of cultural-humanitarian cooperation between Finland and Poland consists of direct contacts between cultural institutions and organizations of countries.

Key words: Polish-Finnish relations, political cooperation, economic cooperation, humanitarian cooperation, region of the Baltic Sea.